

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

**«НАУКОВА КОЛЕКЦІЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО
ІНСТИТУТУ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА
ДОВЖЕНКА»**

(за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Початкова освіта в парадигмі Нової української школи : виклики часу»)

ВИПУСК 1

Глухів 2024

УДК 373.3:001.891(082)

П 65

Рекомендовано рішенням Вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол №13 від 29.05.2024 року).

Наукова колекція Навчально-наукового інституту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників (за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта в парадигмі Нової української школи : виклики часу», м. Глухів, 25 квітня 2024 року). Випуск 1. Глухів, 2024. 168

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Шерудило Андрій Васильович, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології.

Відповідальний секретар:

Вишник Ольга Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти;

Члени редакційної колегії:

Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти,

Біліченко Павло Геннадійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту,

Зенченко Тетяна Федорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти,

Собко Валентина Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти,

Пінчук Ірина Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти,

Мозуль Ірина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта в парадигмі Нової української школи: виклики часу» (25 квітня 2024 року, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка).

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів і аспірантів) наукові керівники.

© Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
© Автори

Непомняща Галина Іванівна	<i>Підготовка майбутнього вчителя до формування математичної грамотності у здобувачів початкової освіти в умовах НУШ</i>	100
Нестерчук Ірина Вікторівна	<i>Розвиток креативного мовлення здобувачів початкової освіти на уроках української мови та читання</i>	102
Ножницева Марина Леонідівна	<i>Умови використання проєктної технології на уроках в Новій українській школі</i>	104
Номоконова Анна Сергіївна	<i>Реалізація компетентнісного підходу в початковій освіті в умовах НУШ</i>	107
Онишків Зіновій Михайлович	<i>Середовище початкової школи як чинник формування якісної освіти</i>	108
Павлюк Віта Геннадіївна	<i>Психолого-педагогічні засади формування національної свідомості учнів початкової школи в позанавчальній роботі</i>	110
Реуцька Лаккі Вікторівна	<i>Технологія соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми</i>	112
Решетняк Віктор Федорович	<i>Ціннісний підхід в українській педагогічній думці</i>	114
Решетняк Наталія Валеріївна	<i>Волонтерська робота як чинник формування національної свідомості студентів</i>	117
Рудь Марія Юрївна	<i>Роль засобів наочності у формуванні дослідницьких умінь молодших школярів</i>	119
Сахно Оксана Іванівна	<i>Впровадження діяльнісного підходу в практику роботи з педагогами центру професійного розвитку педагогічних працівників</i>	124
Сачко Інна Миколаївна	<i>Ігрові технології, як елемент компетентнісно зорієнтованого навчання англійської мови у початковій школі</i>	127
Солдаткіна Марина Володимирівна	<i>Використання інтерактивних методів на уроках математики для учнів 4-их класів НУШ</i>	129
Солод Ігор Сергійович	<i>Позанавчальна діяльність молодших школярів як засіб формування здоров'язберезувальної компетентності</i>	132
Суржук Тетяна Борисівна, Бісовецька Людмила Андріївна	<i>Застосування елементів театралізації для формування мовленнєвих і комунікативних умінь учнів початкових класів</i>	135
Ткаченко Лідія Петрівна	<i>Риторичні тренінги як засіб розвитку комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів</i>	137
Тюльпа Олександр Іванович	<i>Музично-ритмічне виховання учнів початкової школи у процесі музично-виконавчої діяльності</i>	139
Тюльпа Тетяна Миколаївна	<i>Педагогічна взаємодія як основа стратегій соціального виховання в інклюзивному навчальному закладі</i>	141

Основними формами інтерактивної роботи є навчальна взаємодія у парах і мікрогрупах. Для цього застосовую такі методи навчання:

- метод прогнозування;
- метод образного бачення;
- метод порівняння;
- метод запитань;
- метод аналізу;
- метод оцінювання дій інших [3].

Творчій роботі учнів у групах сприяють такі методи і методики інтерактивного навчання:

- «Мозкова атака»
- «Кубування»
- «Асоціативний куш»
- «Передбачення»
- «Взаємного навчання»
- «Доповідач – респондент»
- «Дискусія»
- «Мозаїка»

Шляхом розігрування певної життєвої ситуації учні мають можливість виробити власне ставлення до цієї ситуації та розвинути критичне мислення для її вирішення.

Отож, компетенція полягає в особистісних здібностях та якостях, володінні знаннями, які необхідні для виконання поставленого завдання. А ось компетентність – це якість, якої можна навчитися, наприклад, у початковій школі. Тому завданням початкової школи є використання всіх необхідних методів і методик для розвитку компетентнісної особистості.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5.09.2017. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. С. 380.
2. Іванчук М. Г. Інтегроване навчання : сутність та виховний потенціал (виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання). Чернівці : Рута, 2014. 360 с.
3. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / авт.-упоряд. І. І. Дівакова. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 180 с.
4. Нова українська школа : poradnik для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

СЕРЕДОВИЩЕ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Онишків Зіновій Михайлович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Ключові слова: середовище, психодидактичне середовище, Нова українська школа, осередки, освітній простір.

На якість початкової освіти впливає багато факторів, одним із яких є середовище. Середовище – це сукупність природних і соціально-побутових умов, що оточують людину, у яких проходить її життєдіяльність.

Добре розуміли вплив навколишнього середовища педагоги-новатори А. Макаренко, М. Монтесорі, В. Сухомлинський, І. Ткаченко, О. Захаренко та інші. Зокрема, В. Сухомлинський писав: «Досвід переконує, що найбільш сприятливі умови для роботи школи створюються тоді, коли вона розташована на лоні природи, де багато зелені і води і водночас недалеко від місця проживання сім'ї, щоб дитина не витратила багато часу на дорогу і батьки у вільний від роботи час могли часто бувати в школі. А там, де рослинний світ навколо школи бідний, треба поступово створювати зелений захист хоч би в її найближчому оточенні» [4, с. 14].

В. Сухомлинський значну частину уроків проводив серед природи, на свіжому повітрі («Школа під голубим небом»), створював із дітьми «Кімнату казки», «Куточок краси», «Куточок мрій», «Сад здоров'я», «Острів скарбів» [5].

Цікавими і вартими уваги є думки Ш. Амонашвілі щодо створення в школі предметно-просторового середовища. У своєму трактаті «Школа життя» він таким убаचाє середовище школи: зелений двір з деревами і квітами, ігрові майданчики, широкі рекреаційні зали, великі та світлі кімнати, полицьки для бібліотеки, шухляди для кожної дитини, куточки для усамітнення, кабінети музики, малювання, творчої праці, комп'ютерний кабінет, майстерні та інші [1, с. 103-104].

У програмі «Крок за кроком», яка реалізовувалася на теренах України в кінці 90-их років ХХ століття, а також у методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо організації освітнього простору Нової української школи звертається увага на створенні такого освітнього середовища, що сприятиме вільному розвитку особистості дитини. Варіанти організації навчального простору в класі урізноманітнюються. Окрім класичних варіантів, використовуються парти, які можна легко трансформувати для групової роботи.

Освітній простір Нової української школи не тільки враховує вимоги ергономіки, але й потребує широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, оновлення навчального обладнання. Забезпечення дослідницької діяльності дітей, формування самостійності, організація роботи дітей у малих групах здійснюється через такі осередки: «1) осередок навчально-пізнавальної діяльності з відповідними меблями; 2) змінні тематичні осередки, у яких розміщуються дошки/фліп-чарти/стенди тощо; 3) осередок для гри, оснащений настільними іграми, інвентарем для рухливих ігор; 4) осередок художньо-творчої діяльності з полицьками для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт; 5) куточок живої природи; 6) осередок відпочинку з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям; 7) дитяча класна бібліотечка; 8) осередок вчителя, оснащений столом, стільцем, комп'ютером, полицьками/ящиками, шафами для зберігання дидактичного матеріалу тощо» [2].

Для забезпечення якості початкової освіти не потрібно забувати про оптимальне і помірковане обладнання класної кімнати, оскільки дитина в таких умовах проводить 4-5 уроків. Недоцільно перевантажувати класну кімнату статистичною наочністю, яка може відволікати увагу учнів від навчальної діяльності. Меблі класу мають бути розташовані таким чином, щоб учням було безпечно і зручно пересуватися, повинні бути не тільки естетичними, але й зручними, а це забезпечить правильне положення хребта, плечей, ліктів, рук, грудної клітки відносно поверхні парти.

Для якісного забезпечення освітнього процесу оптимальним є автономне приміщення для початкової школи або комплекс «початкова школа – дитячий садок». Необхідно подбати про зовнішнє середовище школи: упорядкованість подвір'я,

наявність квітників, доглянута навчально-дослідна ділянка, обладнаність ігрових, фізкультурних майданчиків.

У процесі освітньої діяльності доцільно враховувати і вплив психодидактичного середовища, яке характеризує стиль педагогічної взаємодії вчителя з учнями, етику спілкування, мотивацію різних груп дітей. «Психодидактичне середовище має бути гуманним, комфортним для всіх дітей, стимулювати їх ставати кращими в усіх справах. У кожній школі, кожному класі має панувати особлива атмосфера емоційного благополуччя усіх вихованців незалежно від рівня їхніх навчальних досягнень» [3, с. 81].

Отже, створення сприятливого середовища в початковій школі, оптимальне обладнання навчального приміщення, естетика зовнішнього навколошкільного простору позитивно впливатимуть на якість шкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Амонашвілі Ш. О. Школа життя. Хмельницький : Подільський культурно-просвітницький центр ім. М. К. Реріха, 2002. С. 103-104.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи. Наказ МОН України № 283 від 23 березня 2018 року. URL: <https://www.schoollife.org.ua/pro-zatverdzhennya-metodychnyh-rekomendatsij-shhodo-organizatsiyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoyi-shkoly/> (дата звернення: 16.05.2024).
3. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Богданова А. М., 2009. С. 81.
4. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. Вибрані твори в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т.4. С. 14.
5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 3.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ

Павлюк Віта Геннадіївна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 року навчання Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.
Науковий керівник: Решетняк Віктор Федорович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: національне виховання, національна свідомість, позанавчальна робота.

Стан сучасного суспільного життя країни – це функціонування України в умовах страшної кривавої загарбницької війни, розв'язаної росією. Низка соціально-гуманітарних досліджень щодо чинників і факторів утворення такої ситуації